

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Факультет педагогічної та соціальної освіти
Кафедра педагогіки, психології та інклюзивної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи

серпня 2022 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГЕНДЕРНА ПЕДАГОГІКА

Ступінь доктора філософії

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)

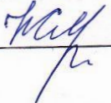
Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки

освітньо-наукова програма: Освітні, педагогічні науки

2022 – 2023 навчальний рік

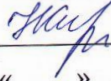
Розробник: Султанова Наталя Вікторівна, професор кафедри педагогіки,
психології та інклюзивної освіти, доктор педагогічних наук, доцент

_____ (Султанова Н.В.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки, психології та
інклюзивної освіти

Протокол № 13 від « 27 » серпня 2022 р.

Завідувач кафедри педагогіки, психології та інклзивної освіти

_____ (Султанова Н.В.)

« _____ » _____ 2021 р.

Анотація

Робоча програма вибіркової дисципліни «Гендерна педагогіка» складена на основі освітньо-наукової програми підготовки здобувачів вищої освіти на третьому рівні галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. Дисципліна спрямована на забезпечення майбутніх докторів філософії у галузі освітніх, педагогічних наук системою теоретичних знань і фахових компетентностей, передбачених ОНП. Метою викладання навчальної дисципліни «Гендерна педагогіка» є ознайомлення аспірантів з теоретико-методичними засадами гендерної педагогіки, формування нового гендерного світогляду, розвиток професійної компетентності здобувачів освіти і формування навичок здійснення гендерної освіти, виховання та інформаційно-просвітницької діяльності щодо забезпечення гендерної рівності на практиці.

Ключові слова: педагогіка, гендерна педагогіка, гендер, гендерні стереотипи, гендерні ролі, освітній процес.

Annotation

The working program of the elective discipline "Gender Pedagogy" is based on the educational and scientific program of training of higher education at the third level of knowledge 01 Education / Pedagogy specialty 011 Educational, pedagogical sciences. The discipline is aimed at providing future doctors of philosophy in the field of educational, pedagogical sciences with a system of theoretical knowledge and professional competencies provided by the ONP.

The purpose of teaching the discipline "Gender Pedagogy" is to acquaint graduate students with the theoretical and methodological principles of gender pedagogy, the formation of a new gender worldview, development of professional competence of students and skills of gender education, upbringing and information and educational activities to ensure gender equality in practice.

Key words: pedagogy, gender pedagogy, gender, gender stereotypes, gender roles, educational process.

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та результати навчання

Мета курсу:

Метою викладання навчальної дисципліни «Гендерна педагогіка» є ознайомлення аспірантів з теоретико-методичними засадами гендерної педагогіки, формування нового гендерного світогляду, розвиток професійної компетентності здобувачів освіти і формування навичок здійснення гендерної освіти, виховання та інформаційно-просвітницької діяльності щодо забезпечення гендерної рівності на практиці.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Гендерна педагогіка» є:

- **освітні:** ознайомлення аспірантів із сучасними проблемами та перспективами наукового висвітлення гендерної проблематики; з поняттями й термінами гендерної теорії; з основними проблемами впровадження гендерного компонента в освіту та виховання; зі специфікою гендерного підходу в освіті;
- **розвивальні:** (розвиток пізнавальних та емоційних навичок; формування професійних умінь і навичок з використання гендерного підходу в навчально-виховному процесі закладів освіти різного рівня акредитації; розвиток здібностей до самостійного та відповідального мислення і допомога аспірантів у перегляді / позбавленні від гендерних стереотипів;
- **виховні:** гендерне виховання молоді на основі гуманістичних і демократичних цінностей; формування гендерної свідомості, прищеплення навичок гендерної чутливості у спілкуванні.

Передумови для вивчення дисципліни: знання з основ психології, історії педагогіки та психології, педагогіки вищої школи.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми здобувачі освіти повинні:

знати :

- теоретичні засади ідеології гендерної рівності (гендерні аспекти системи прав людини, історична генеза реалізації принципу рівних прав і можливостей;
- правове забезпечення гендерної рівності в Україні та відповідність національного законодавства міжнародному;
- методологічні основи гендерної теорії (основні теорії гендеру; понятійний апарат гендерної теорії, гендерні аспекти соціалізації особистості, гендерний підхід у системі методологічних підходів сучасної педагогіки тощо);
- гендерні проблеми освіти (методи та критерії гендерного аналізу навчальної літератури, методологію впровадження гендерного підходу в

освіті, просвіті та вихованні, сучасні тенденції розвитку гендерної освіти в Україні).

Вміти :

- з егалітарних позицій аналізувати та оцінювати вітчизняну соціокультурну ситуацію, прогнозувати її розвиток в умовах світових гендерних перетворень;
- аргументовано протистояти стереотипним патріархатним уявленням, проявам сексизму, аналізувати та вирішувати педагогічні ситуації з позицій гендерного підходу; сприяти формуванню егалітарної свідомості особистості;
- знаходити сексизми як прояв гендерних асиметрій у психолого-педагогічних публікаціях; здійснювати педагогічні дії, націлені на виявлення гендерних проблем у навчально-вихованому процесі;
- виявляти та уникати в навчально-виховному процесі ієрархічного підкорення і пригноблення за ознакою статі;
- створювати в освітньому середовищі атмосферу дружнього співіснування статей; організовувати та проводити навчальні заняття, виховні чи інформаційно-просвітницькі заходи із залученням та врахуванням гендерного аспекту; уникати в мовленні гендерно стереотипізованих висловлювань;
- встановлювати з здобувачами освіти рівні та доброзичливі стосунки; усвідомлено виконувати свої професійні обов'язки з розумінням завдань ідеології гендерної рівності.

Передумови для вивчення дисципліни: навчальна дисципліна «Гендерна педагогіка» передбачає наявність фундаментальних і системних знань із таких дисциплін: «Класична педагогіка», «Актуальні проблеми в галузі загальної педагогіки, порівняльної педагогіки та історії педагогіки».

Програмні результати навчання:

ПРН-1. Оперувати основними концепціями, теоріями, проблемами філософії й методології науки, змістом сучасних філософських дискусій із проблем розвитку суспільства та освіти; здійснювати рефлексію щодо актуальних проблем суспільного та індивідуального буття.

ПРН-3. Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження з педагогічної освіти і науки та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

ПРН-5. Знати трансформаційні зміни та сучасний стан розвитку педагогічної освіти в Україні та за її межами.

ПРН-8. Мати передові концептуальні та методологічні знання з педагогічної освіти, і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.

1. Згідно з вимогами освітньо-наукової програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК 1. Здатність до узагальнень, аналізу та синтезу, розвитку критичного мислення для розуміння процесів і явищ в галузі освіти, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.

ЗК 2. Здатність до пошуку, систематизації, критичного осмислення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 4. Здатність планувати і здійснювати комплексні дослідження, зокрема і в міждисциплінарних галузях, на основі системного наукового світогляду із застосуванням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК 7. Здатність генерувати нові ідеї й нестандартні підходи до їх реалізації (креативність).

II. Фахові:

ФК 1. Володіння знаннями у галузі освіти, зокрема про основні концепції, методики, технології, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань про систему педагогічної освіти і науки, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

ФК 2. Здатність виявляти актуальні проблеми розвитку сучасної педагогічної освіти і науки аналізувати та пропонувати шляхи їх вирішення з орієнтацією на інтереси особистості, суспільства і держави.

ФК 4. Здатність цілісно й системно розуміти історію і теорію вітчизняної та зарубіжної освіти, екстраполювати їх досягнення на сучасну освітню й наукову практику і окреслювати перспективи її розвитку.

ФК 7. Здатність із використанням методологічного інструментарію виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання педагогічної освіти і науки та дотичних до них міждисциплінарних напрямках.

Кредит 1. Теоретичні засади гендерної теорії

Тема 1. Теоретико-методологічні основи гендерної педагогіки

Тема 2. Гендерна соціалізація і становлення гендерної ідентичності. Гендерні ролі та стереотипи в суспільстві

Тема 3. Гендерні дослідження в сучасній педагогіці

Кредит 2. Гендерні підходи в освітній практиці

Тема 4. Гендерна освіта та виховання здобувачів освіти

Тема 5. Сучасна гендерна політика: міжнародні тренди

Кредит 3. Гендерні аспекти соціалізації дитини. Гендерна культура сім'ї та закладів освіти

Тема 6. Гендер як соціальна конструкція системи соціостатевих стосунків

Тема 7. Освітні заклади та проблема статі

Тема 8. Формування гендерної культури дітей, батьків та працівників освіти

3. Рекомендована література Базова

1. Гайденко В. Гендерна педагогіка. Хрестоматія / В. Гайденко, А. Предборська. Київ: Університетська книга, 2019. 313 с.

2. Гайденко В. Гендерна педагогіка: долаючи межі теоретично і практично / Філософські абрисы сучасної освіти: монографія. Суми, 2006. С.42-59.

3. Дороніна Т.О. Теоретико-методологічні засади гендерної освіти та виховання учнівської молоді: монографія; НАПН, Інститут вищої освіти, КДПУ, МОНМС України. Кривий Ріг: Видавничий дім, 2011. 331 с

4. Коніщева Н. Гендерна освіта – ключ до демократії та економічного зростання. Донеччина. 2012. № 26. 10 квітня. С. 2.

5. Кравець В.П. Гендерна педагогіка: [навч. посіб.] Тернопіль: Джура, 2003. 416 с.

6. Основи теорії гендеру. Навчальний посібник. К.: К.І.С. 2004. 535 с.

7. Основи теорії гендеру: [навч. посіб.] / [В.П. Агєєва, В.В. Близнюк, О. Головащенко та ін.]. К.: К.І.С., 2004. 536 с.

8. Словник гендерних термінів/ Укладач З. В. Шевченко. – Черкаси, 2016. – 336 с.

9. Смоляр Л. О. Становлення гендерної освіти в Україні : [жіночі дослідження в педагогіці]. Основи теорії гендеру : навч. посіб. К. : К.І.С., 2004. С. 504-519

Допоміжна

1. Бондаровська В. Гендерний підхід до подолання насильства, підвищення ролі чоловіків у боротьбі з насильством. Щомісячна Інтернет-газета випускається Міжнародним гуманітарним центром «РОЗРАДА». 2004. №5(28), липень. URL: <http://gender.kiev.ua/doc/GendapprKobyl.doc>

2. Гапон Н. Гендер. Суб'єктивність. Ідентичність: філософські дискусії другої половини ХХ сторіччя. Львів, Видавничий центр НЛУ ім. І. Франка, 2009. 378 с

3. Гариен М. Мальчики и девочки учатся по-разному! Руководство для педагогов и родителей: Пер. с англ. М.: ООО «Изд-во Астрель: ООО «Изд-во АСТ», 2004. 301 с.

4. Гендерна педагогіка: Хрестоматія /пер. з англ. В. Гайденко, А. Предборської. Суми.: ВТД «Університетська книга», 2006. 313 с.

5. Гендерна рівність / Гендерні питання. URL: http://www.ced.org.ua/ukr/genderna_rivnist.htm

6. Гендерний підхід в управлінні загальноосвітніми навчальними закладами. Навч. посібник. За ред. В.В. Олійника, Л.І. Даниленко. К.: Логос, 2004. 212 с.

7. Гендерні стандарти сучасної освіти: збірка рекомендацій. Частина 2. 2011. Програма розвитку ПРООН в Україні. 260 с.

8. Гендерні стандарти сучасної освіти: збірка рекомендацій. Частина 1. 2010. Програма розвитку ПРООН в Україні. 328 с.

9. Дмитрієва М. Гендерна термінологія: національне vs. Інтернаціональне. URL: http://www.linguistics.kiev.ua /seminar/2005 /03/07/ seminar_3_genderna_t_35.html .

10. Дороніна Т.О. Упровадження гендерного компонента до освітнього стандарту вищої школи Вісник Черкаського університету. Серія педагогічні науки. Випуск 147. Черкаси, 2009. С. 61 – 66.

11. Кікінеджи О. Основи теорії гендеру: навчальний посібник. К. : «К.І.С.», 2004. 536 с.

12. Смоляр Л. Жіночий рух України як чинник гендерної рівноваги та гендерної демократії в українському соціумі. URL:<http://party.civicua.org/women/zhruh.htm>

13. Цокур О. Гендерна соціалізація особистості /Відкритий урок. Професійний журнал для вчителів. 2007 URL:<http://www://osvita.ua/school/upbring/166>

14. Чухим Н. Гендерна освіта в Україні. URL:<http://www.gendercentre.org.ua/htdocs/article%2003.htm>

15. Ягремцева А.О. Гендерний підхід в освітньому процесі: порівняльний аналіз українського та німецького досвіду. URL: http://nbuv.gov.ua /Portal / Soc_Gum/Pfto/2009_5/files/ped905_97.pd

12. Інформаційні ресурси

1. <http://naps.gov.ua>
2. <http://www.liderstvo.org.ua>
3. <http://www.ukreducation.info>
4. <https://genderindetail.org.ua/>
5. <http://www.ji.lviv.ua/n17texts/N17-gender.htm>
6. <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/1204>

4. **Форма підсумкового контролю успішності навчання:** залік

5. **Засоби діагностики успішності навчання:**

Контрольна робота, усне опитування, творчі роботи, наукові статті; перевірка конспектування лекцій, першоджерел, виконання індивідуальних завдань та самостійних робіт, захист проектів.